

Arkæologisk Forum

Nr.38
2018

Debat

Mette Svart Kristiansen Reformation, tro og arkæologi Konfessionalisering som arkæologisk arbejdsmark?	3
--	---

Artikel

Bjarne Grønnow Folket på Solsiden Fire årtier med den grønlandske Saqqaq-kultur	7
---	---

Rolf Fabricius Warming Praksistilgangen i kamparkæologi "The Practice Approach" og vikingetidens krigeriske praksisser	15
--	----

Debat

Ole Thirup Kastholm Matador med Rigsrevisionen Er den arkæologiske promillegrænse nået?	24
---	----

Tema: Nye studieordninger

Mette Svart Kristiansen og Felix Riede Mellem vision og det muliges kunst Ny bachelor- og kandidatuddannelse i arkæologi på Aarhus Universitet	28
--	----

Per Ole Rindel Ny studieordning på KU KA-uddannelsen i Forhistorisk Arkæologi har fået ny studieordning	33
---	----

Redaktionen/MP Oversigt over studieordninger på Aarhus Universitet og Københavns Universitet	37
---	----

Ny studieordning på KU

KA-uddannelsen i Forhistorisk Arkæologi har fået ny studieordning

1. september 2018 træder en ny studieordning for kandidatuddannelsen i Forhistorisk Arkæologi i kraft på Københavns Universitet. Det indebærer en radikal ændring af kandidatuddannelsens karakter. Individuelle studieforløb med høj grad af valgfrihed på uddannelsens elementer afløses nu af langt mere fastlagte fælles forløb med obligatoriske kurser. Disse forløb er i vid udstrækning bygget op omkring de særlige faglige kompetencer og satsningsområder, som det arkæologiske fagmiljø på Saxo-instituttet repræsenterer. Desuden lægger studieordningen op til et øget samarbejde med andre humanistiske fag og åbner for udenlandske studerende i kraft af flere kurser på engelsk.

Baggrund for den nye studieordning

I de seneste år er de danske universiteter blevet omfattet af en række politiske stramninger, som har haft afgørende betydning for de studerendes uddannelsesforløb. Fremdriftsreform, dimensionering og uddannelsesloft har siden 2013 trin for trin strammet skruen om uddannelserne, ikke mindst på Humaniora. Hertil kommer på KU yderligere stramninger fra fakultetets side med hensyn til uddannelsernes struktur, prøveformer, fremskudte deadlines for specialer og minimumskrav til holdstørrelse på de enkelte kurser.

Initiativet til den nye studieordning udspringer imidlertid ikke kun af behovet for tilpasning til den aktuelle uddannelsespolitiske virkelighed, men er først og fremmest resultat af fagmiljøets langsigtede strategi med hensyn til udviklingen af uddannelsernes faglige indhold og struktur på vores fag her på KU. At vi med den nye studieordning også tilstræber at imødekomme de aktuelle udfordringer bedst muligt, er en anden sag.

Siden 2013 har underviserne fra Forhistorisk Arkæologi og Klassisk Arkæologi på Saxo-instituttet hvert andet år afholdt 2-dages strategiworkshops, hvor vi har diskuteret og formuleret fælles strategier både med hensyn til bemandingsplan, uddannelser og fælles satsningsområder. Et resultat af workshoppen i marts 2017 var et udkast til en ny studieordning for kandidatuddannelsen i Forhistorisk Arkæologi. Vi havde i den forbindelse stor nytte af omfattende input fra de tre inviterede oplægsholdere: Ole Kastholm (ROMU), Mette Løvschal (Aarhus Universitet) og Birte Poulsen (Aarhus Universitet). Udkastet blev i løbet af det efterfølgende halve år videreudviklet i samråd med de studerende, Saxo-instituttets studienævn, samt fagets

aftagerpanel og censorkorps. I januar 2018 fik studieordningen dekanens godkendelse, og den træder i kraft, når de nye studerende starter 1. september 2018.

Overvejelser bag studieordningen

Den nye studieordning indebærer en række vigtige ændringer både med hensyn til uddannelsens struktur, faglige indhold og undervisningsformer. Undervisningen kommer i langt højere grad end tidligere til at foregå som holdundervisning på kurser, der har direkte sammenhæng med de respektive eksamener. De studerende kommer til at følges ad som hold igennem det meste af uddannelsen, og 1. semester indledes nu med en obligatorisk 2-ugers feltskole med fælles indkvartering. Tidligere var kandidatuddannelsen hovedsagelig sammensat af åbne fagelementer, så som "Arkæologisk tema I" og "Almen arkæologisk kundskab", der sigtede mod at give den studerende bestemte kompetencer, men hvor det konkrete indhold var op til den studerendes eget valg. Det gav den studerende gode muligheder for at give kandidatuddannelsen et individuelt fagligt fokus og blev understøttet af omfattende individuel vejledning. Fagelementet "Almen Arkæologisk Kundskab", der lå på 3. semester og udgjorde hele 30 ECTS, optræder slet ikke i den nye studieordning. På grund af fakultetets nye bestemmelse om, at alle fagelementer, bortset fra specialet, skal være på 15 ECTS, ville det under alle omstændigheder ikke være muligt at opretholde dette element i sit hidtidige omfang, men når det helt er udeladt, skyldes det en konstatering af, at særlig denne eksamen som følge af de successive stramninger på uddannelsesområdet i stigende grad har givet an-

Tema: Nye studieordninger

ledning til stress hos de studerende. Årsagen til dette er ikke mindst, at de nye tidsrammer for speciale-skrivningen indebærer, at de seks maksimale måneder, der er afsat til specialet, ufravigeligt starter allerede 1. december, uanset at den mundtlige eksamen i "Almen Arkæologisk Kundskab" først vil kunne være overstået efter årsskiftet. I den nye studieordning er der lagt op til, at den studerende på 3. semester i stedet kan vælge to tilvalg, "Arkæologisk forskningsprojekt" og "Projektorienteret forløb", som vil kunne være en direkte forberedelse til specialet og i hovedsagen være afsluttet inden 1. december.

De konstituerende fagelementer har på den nye studieordning et specifikt fagligt indhold og en eksamen, der har direkte relation til undervisningen på de respektive kurser. Fagelementernes indhold er ydermere i vid udstrækning defineret således, at det afspejler de særlige faglige kompetencer og satsningsområder, som det nuværende arkæologiske fagmiljø på Saxo-instituttet, herunder tekstilforskningscentret (CTR), repræsenterer. Siden 2016 har et lektorat i samtids-arkæologi og arkæologisk teori manifesteret, at den faglige fornyelse af faget Forhistorisk Arkæologi på KU også omfatter en banebrydende udvidelse af den tidsmæssige ramme og et øget fokus på arkæologisk teori, som i den nye studieordning udmønter sig i fagelementet "Humanistisk materialitetsteori". Med de seneste ti års nyansættelser fremstår Saxo-instituttet desuden særdeles stærkt inden for feltet teknologi, håndværk og eksperimentel arkæologi, som ud over ekspertise inden for metalhåndværk nu også omfatter litisk teknologi og tekstilhåndværk. Dette udgør et stærkt grundlag både for fagmiljøets fælles satsningsområde "Teknologi og læringsprocesser i fortiden" og for fagelementet "Viden, teknologi og håndværk". Et andet fælles satsningsområde, "Vådområdernes arkæologi", er ligeledes omdrejningspunkt i forskningen for en række af de ansatte her på afdelingen. Det omhandler både vådområderne som ressource, som kontekst for bosættelse og deponeringer og som fundmiljøer med ekstraordinært gunstige bevaringsforhold for genstande af organisk materiale. Vådområderne vil komme i fokus i den feltarkæologiske del af kurset "Avancerede arkæologiske metoder", hvor det særlig med hensyn til det kvartærgeologiske element i kurset vil være oplagt at inddrage et vådområde som for eksempel Åmosen eller Holmegårds Mose i feltskolen, således som det allerede

har været tilfældet på vores nært beslægtede tilvalgs-fag "Avanceret feltarkæologi".

Endnu et vigtigt element i overvejelserne omkring den nye studieordning er muligheden for at skabe bæredygtige holdstørrelser i forhold til fakultetets krav. Indtil videre sætter dimensioneringen snævre grænser for, hvor mange studerende, der hvert år kan optages på denne kandidatuddannelse. En forøgelse af holdstørrelsen på det enkelte kursus må derfor ske ved tiltrækning af studerende fra andre fag eller andre universiteter i ind- eller udland. Begge kurser på uddannelsens første semester, "Advanced archaeological methods" og "Scandinavian archaeology – Past and Present", udbydes derfor på engelsk. Dette er desuden tænkt som en mulighed for, at de studerende, der ikke har engelsk som modersmål, kan få styrket deres færdigheder i akademisk engelsk. "Humanistisk materialitetsteori" lægger i højere grad op til at tiltrække studerende fra andre humanistiske fag. Ud over Klassisk Arkæologi og Nærorientalsk Arkæologi vil også Etnologi og Historie være oplagte i den sammenhæng.

Uddannelsens struktur og indhold

Antallet af fagelementer i den nye studieordning giver sig selv, idet det som sagt med fakultetets seneste tiltag er fastlagt, at alle fagelementer, bortset fra specialet, skal være på 15 ECTS. Desuden skal 30 ECTS ud af uddannelsens i alt 120 ECTS udgøres af tilvalg, som skal kunne tages inden for ét semester, således at det åbner mulighed for at tage et semester på et universitet i udlandet – det såkaldte "mobilitetsvindue". Der er derfor kun fire fagelementer à 15 ECTS at spille med i den obligatoriske del af kandidatuddannelsen, og disse ligger på uddannelsens to første semestre.

De to fagelementer, der ligger på 1. semester, udbydes begge på engelsk. "Advanced archaeological methods" bygger oven på de elementære færdigheder og kompetencer inden for arkæologisk feltarbejde, dokumentation og analyse, som de studerende har opnået i løbet af BA-uddannelsen, særlig på det naturvidenskabelige og digitale område. "Scandinavian archaeology – Past and Present" er et case-baseret kursus med en reflektiv tilgang til forskningstraditioner inden for skandinavisk arkæologi i det 19., 20. og tidlige 21. århundrede, den aktuelle status og fremtids-perspektiver.

Tema: Nye studieordninger

1. semester	Advanced archaeological methods (Avancerede arkæologiske metoder) (15 ECTS)	Scandinavian archaeology – Past and Present (Skandinavisk arkæologi – før og nu) (15 ECTS)	
2. semester	Humanistisk materialitetsteori (15 ECTS)	Viden, teknologi og håndværk (15 ECTS)	
3. semester	<i>Mobilitetsvindue (30 ECTS)</i> (Her kan indgå op til to af nedenstående tre tilvalg, alternativt udlandsophold eller tilvalg ved andre fag)		
	Projektorienteret forløb (tilvalg, 15 ECTS)	Arkæologisk forskningsprojekt (tilvalg, 15 ECTS)	Arkæologisk tema (tilvalg, 15 ECTS)
4. semester	Speciale (30 ECTS)		

Fig. 1 Oversigt over den nye kandidatordnings enkelte dele.

De to fagelementer på 2. semester udbydes derimod på dansk. "Humanistisk materialitetsteori" giver den studerende en tværfaglig indføring i materialitetsstudier inden for såvel arkæologi som etnologi, antropologi og filosofi og fokuserer på ideernes, teknologiens og de sociale relationers materialisering, samt relationerne mellem mennesker og ting. Målsætningen er at styrke de studerendes videnskabeligt baserede forståelse af fortidige såvel som samtidige samfundsforhold gennem materiel kultur. Dermed er der tale om en udvidelse af det teoretiske perspektiv i forhold til det kursus i arkæologisk teori, som de studerende har haft på BA-uddannelsen. Kurset "Viden, teknologi og håndværk" omhandler en arkæologisk tilgang til studiet af håndværksprocesser og formidlingen af teknologier mellem generationer.

På 3. semester kan de studerende frit vælge, om de vil tage ét eller flere af de tilvalg, vi har lagt op til i den nye studieordning, eller om de foretrækker at tage tilvalg andetsteds. "Projektorienteret forløb" giver den studerende mulighed for et 10-ugers praksisorienteret forløb ved et kulturhistorisk museum eller andet relevant arbejdssted. Det kan inkludere behandlingen af et fundmateriale, som efterfølgende kan danne grundlag for specialet. Kurset "Arkæologisk forskningsprojekt" kan ligeledes fungere som forberedelse af specialet. Igennem en serie workshops og skriveøvelser

fokuseres her på tilrettelæggelse og formulering af forskningsprojekter. Tanken er, at dette kursus afholdes i fællesskab med andre fag ved Saxo-instituttet, og at der kan indgå peer feedback på tværs af fagene. Det tredje tilvalg "Arkæologisk tema" kan bringes i spil i relation til vekslende kurser, f.eks. emnekurser, der afholdes af ph.d.-stipendiater. Eksamensformen på sidstnævnte kursus er en kombination af et essay og mundtlig eksamen.

Afrunding

Den overordnede målsætning med den nye studieordning er naturligvis at skabe rammerne for, at vi også fremover kan uddanne dygtige kandidater med tidsvarende færdigheder og kompetencer, som gør dem attraktive for både traditionelle og mere utraditionelle aftagere. Uddannelsen skal sikre dem gode beskæftigelsesmuligheder, således at de kan bidrage til en gunstig udvikling både på det traditionelle arbejdsmarked for forhistoriske arkæologer på de kulturhistoriske museer og i kulturarvsforvaltningen og i mere utraditionelle jobfunktioner i andre dele af samfundet. For at imødekomme de behov, som arkæologimiljøerne på museerne har i forhold til øget fokus på forskning og publikation, sigter studieordningen derfor også mod at understøtte udviklingen af kompetencer i og bevidsthed om forskningsprocesser og projekt-

Tema: Nye studieordninger

planlægning. Lige så vigtige er kandidaternes færdigheder og kompetencer inden for den arkæologiske praksis. I de senere år har fremdriftsreformen og dimensioneringen gjort det meget vanskeligt for de studerende i løbet af studietiden at opnå den fornødne praktiske erfaring med arkæologisk feltarbejde, som for de fleste nyuddannede kandidater hidtil har været af afgørende betydning for deres beskæftigelsesmuligheder. I samarbejde med museerne har vi forsøgt at imødekomme dette ved, både på bachelor- og kandidatuddannelsen, at forøge omfanget af fag-elementer med direkte relation til arkæologisk praksis. Heldigvis tegner det til, at der fra politisk side nu slækkes på rammerne, således at de studerende atter får bedre mulighed for at opnå fagrelevant praktisk

erfaring i løbet af studietiden, blandt andet ved at kunne holde pause i et vist antal år mellem bachelor- og kandidatuddannelsen, uden derved at miste retskravet på at blive optaget på kandidatuddannelsen. Hvis uddannelsesloftet også blev fjernet, ville det være endnu et skridt i den rigtige retning mod en mere fremsynet uddannelsespolitik. De studerende behøvede så ikke at tøve med at færdiggøre deres uddannelser, fordi det kan begrænse deres videre uddannelsesmuligheder, og samfundet kunne få glæde af en mere broget skare af kandidater, som har en tværfaglig uddannelse med arkæologi i kombination med et andet fag. Det ville være en gevinst både for de studerende, faget og samfundet i bredere forstand.

Litteratur

Rindel, Per Ole 2010

BA-uddannelser i Arkæologi fusioneres. Fælles studieordninger for Forhistorisk Arkæologi og Klassisk Arkæologi, KU

Arkæologisk Forum 23, november 2010 s.10-14

Arkæologisk Forum er et fagligt tidsskrift der søger at sætte det arkæologiske fag ind i en større sammenhæng – både videnskabeligt og samfundsmæssigt. Her kan både arkæologisk faglige og fagpolitiske emner behandles og debatteres.

Skriv til Arkæologisk Forum:

Arkæologisk Forum modtager gerne bidrag. Kontakt redaktionen, og få råd og vink om indhold, læsere, formaliteter, deadlines m.v.

Fagfællebedømmelse:

Generelt bliver tekster i Arkæologisk Forum fagfællebedømt. Fagfællebedømte artikler er markeret med en stjerne (*) ved forfatternavnet.

Kontakt:

redaktion@archaeology.dk
www.archaeology.dk

© Forfatterne og Arkæologisk Forum.

Artikler, indlæg og billeder må ikke mangfoldiggøres i nogen form uden skriftlig tilladelse fra redaktionen.

Redaktion:

Mette Palm (ansv. redaktør)
Jette Rostock
Anna Beck
Ole Thirup Kastholm
Signe Lützau Pedersen
Susanne Klausholm Dolleris
Marie Lenander Petersen

Udgiver:

Foreningen af Fagarkæologer – FaF

Forsidebillede:

Kampscene fra Bayoux-tapetet.

Tryk og oplag:

Museum Vestsjælland trykker 250 stk.

Arkæologisk Forum udkommer:

maj og november

Abonnement og løssalg private:

175,- kr. årligt (2 numre)
87,50 kr. pr. nummer

ISSN 1399-5545

Foreningen af
Fagarkæologer
faf@archaeology.dk
www.archaeology.dk

Nr. 38
2018
Arkæologisk Forum